

STATKRAFT ENERGI AS
Postboks 200 Lilleaker
0216 OSLO

Vår dato: 03.05.2024

Vår ref.: 202404727-6 Oppgis ved henvendelse

Deres ref.: LIO

NVE gir midlertidig tillatelse til å fravike manøvreringsreglementet for Lio kraftverk i Tokke kommune, Telemark fylke

Vi viser til søknad av 06.03.2024 fra Statkraft Energi AS om tillatelse til midlertidig fravik fra manøvreringsreglementet for Lio kraftverk.

Om søknaden

NVE har mottatt søknad om tillatelse til å fravike restriksjoner om nedkjøringshastigheten i Lio kraftverk i perioder fra mandag 06.05.2024 til onsdag 08.05.2024.

Manøvreringsbestemmelsene er fastsatt ved kgl.res. av 17.06.2022 for Tokke-Vinjevassdraget.

Begrunnelsen for fravik er at det skal gjennomføres test ved koblingsanlegget i Lio kraftverk for å kontrollere at forsyningssikkerheten er ivaretatt. Dersom produksjonen i Lio kraftverk overskrider 5 MW under testen, vil det være fare for brudd på restriksjonen om nedkjøringshastigheten til kraftverket. På bakgrunn av dette søker Statkraft Energi AS om tillatelse til å fravike bestemmelsen om at nedkjøringshastigheten på Lio kraftverk fra full drift til full stans ikke underskrider 2 t og 15 min.

Høring

På grunn av sakens begrensede omfang har den ikke vært kunngjort lokalt. NVE har vært i kontakt med lokale myndigheter for å få deres syn på saken, og mener at den er tilstrekkelig belyst gjennom dette.

Det har kommet en uttalelse:

Statsforvalteren i Vestfold og Telemark uttaler i brev av 23.04.2024:

(...)

Tokkeåi renn ut i Dalen i Telemark, og er den viktigaste gyteelva til storauren i Bandak. I Miljødirektoratet sin rapport M-1786 fra 2020 er Bandak med Tokkeåi utpeika som storaurelokaliteter med svært stor verdi og kandidat til nasjonale storaurevassdrag. Vasskraftutbygginga har i stor grad påverka vassdraget negativt, og er ei av årsakene til at storaurebestanden i dag er svært låg.

Det har vore fleire hendingar med utfall og yngeldød i Tokkeåi. I samband med ny konsesjon for Tokke- og Vinje, gjeve ved kongeleg resolusjon 17.juni 2022, er det

fastsett krav om minstevassføring på Elvarheim, og at nedkøyringshastigheita i Lio kraftverk frå full drift til full stans ikkje skal underskrive 2 t og 15 min. Restriksjonen kan fråvikas når målt vassføring ved Elvarheim overstig 30 m³ /s. Statkraft er også pålagt å installere omløpsventil for å sikre nok vassføring i Tokkeåi i tilfelle utfall.

Vassføringa frå Lio kraftverk er svært viktig for vassføringa i dei nedste delane av Tokkeåi, som er dei viktigaste områda for storauren i Bandak. Statsforvaltaren meiner at utfall eller rask nedkøyring av kraftverket vil auke faren for stranding av yngel og fisk, samt andre artar i vassdraget, som vist ved tidlegare hendingar. Me tilrår difor at konsesjonsvilkår, med vassføring og nedkøyringshastighet, skal ivaretas under testingen.

Statkraft Energi AS har kommentert på uttalelsene i e-post av 30.04.2024:

Tokkeåi er kanskje Norges mest undersøkte vassdrag. Det foreligger nå lange serier på yngeltetthet og gytegroptellingar av stor ørret fra Bandak.

I juni 2023 kom resultatene fra 3 år med genetikk studier på ørreten i Tokkeåi som var pålagt Statkraft av Statsforvalteren i Vestfold og Telemark (Nina 2272). I tillegg oppsummerer forskerne i 10-12 år med overvåkning av yngel og gytegroper. Resultatene fra denne undersøkelsen er helt klar. Det er stabil god tetthet med yngel og det er stabilt antall gytegroper i perioden.

Hovedfunn og faglige vurderinger fra NINA/LFi;

- 1. Det ikke er tilstrekkelig genetisk strukturering til å kalle storørret en egen genetisk delbestand i Tokkeåi. At noen individer blir store fiskespisere, mens andre ikke oppnår samme størrelse, enten som elvestasjonære individer eller som utvandrerer til Bandak som aldri slår over på fiskedielt eller overlever til nødvendig størrelse, skyldes trolig den store fenotypiske plastisiteten hos ørret. At noen individer kan bli store viser imidlertid at bestanden som helhet har potensial til å produsere store individer kjent som storørret.*
- 2. Den samlede tettheten av ungfisk synes relativt stabil i perioden siden 2011*
- 3. Antallet store gytegroper har variert i den samme perioden mellom 43 og 55.*
- 4. Tidligere undersøkelser gjort i Bandak viser at ørretbestanden allerede er tett i forhold til næringsgrunnlaget.*
- 5. I det videre anbefales derfor vurderinger rundt forbedring av næringstilgangen for ørret i Bandak og en vurdering av beskatningen av ørretbestanden som helhet.*
- 6. En nøkkelfaktor i å bevare en regulær forekomst av store individer i bestanden er tilgang til små byttefisk ute i næringslokaliteten. Bandak er en stor, dyp og næringsfattig innsjø med lav produksjon både av de pelagiske byttefiskartene sik og røye og de mer strandnære artene ørret, niøye og trepigget stingsild. Veksten hos storørret i Bandak er typisk for type B-bestander som kjennetegnes ved utholdende vekst (Museth mfl., 2018).*

Når det ikke finnes tydelig genetisk strukturering mellom avkom av storørret og mindre ørret vil derfor tiltak som bedrer den generelle næringstilgangen i Bandak og

begrenser uttak av store individer være avgjørende for forekomsten av store individer i bestanden. Johnsen mfl. (2012) og Brabrand mfl. (2018) konkluderte med at hardere beskatning av siken i Bandak kunne gi positive effekter både på sikbestandens kvalitet og for ørretens tilgang på småsik. Videre konkluderte de med at tiltakene for å bedre forholdene for storørret bør vurderes nøye da det er en fare for å øke den generelle rekrutteringen av ørret i forhold til næringsgrunnlaget, og at tiltak bør rettes inn mot å bedre næringsforholdene for ørret generelt dersom det ikke finnes noen distinkt storørrestamme. Det synes påfallende at nettopp tilgangen på byttefisk i egnet størrelse er en begrensende faktor for forekomsten av storørret, som også er erfaringen fra andre type B-bestander (Dervo mfl., 1996; Museth mfl., 2018)

Vanndekt areal

Det er flere studier på vanndekt areal i Tokkeåi. Vassdraget har blitt skannet med grønn laser og modellert i flere studier. Dette sammen med praktisk testing av forskjellige vannføringer gjør at det er god kunnskap rundt vanndekt areal og når risikoen for stranding oppstår. Knekkpunktet for vanndekt areal i Tokkeåi ligger rundt 5 m³/s, dvs at ved restvannføring over 5 m³/s vil vanndekt areal ikke gå under ca 90%. Ved restvannføringer opp mot 8-10 m³/s er vanndekt areal mellom 95-98%. (Skeie, Norce m. fler). Så strandingsrisiko i Tokkeåi er minimal ved evt hendelser ved restvannføring mellom 5-10m³/s.

Vurdering av nedkjøringsmønster ved Lio Kraftstasjon, Rapport 510 Norce

Norce og Boku wien har sett på kjøremønster og rampinghastigheter i Lio kraftverk med tanke på fare for stranding. Denne rapporten vil bli publisert snart og vil gi oppdaterte anbefalinger knyttet til ramping i Lio kraftverk.

Når det gjelder vannføring i Tokkeåi så er denne nå, målt ved Elvarheim ca 32m³/s. I tillegg er det forventet økt tilsig utover uka.

Bakgrunnen for testen er som nevnt i søknaden en kontroll av at forsyningssikkerhet er ivaretatt lokalt. Vi håper derfor å kunne utføre test som planlagt. (...)

NVEs vurdering

Statkraft Energi AS skal i samarbeid med Telemark Nett, Hydro og Statnett gjennomføre tester for å kontrollere forsyningssikkerheten ved Lio kraftverk, Byrte kraftverk og Åmdal kraftverk. Det har tidligere blitt oppdaget feil på regulatorinnstillingene i kraftverket som har ført til mørklegging av regional- og distribusjonsnettet. Innstillingene har blitt justert, og disse skal nå testes lokalt. Manøvreringsreglementet fastsatt ved kongelig resolusjon 17.06.2022 angir at nedkjøringshastigheten i Lio kraftverk fra full drift til full stans ikke skal underskride 2 t og 15 min. Reglementet fastsetter også at restriksjonen kan fravikes når målt vannføring ved målestasjonen Elvarheim overstiger 30 m³/s. I forbindelse med testing ved Lio kraftverk kan det være fare for brudd på kravet om nedkjøringshastigheten. Statkraft Energi AS søker derfor om midlertidig tillatelse til å fravike restriksjonen om nedkjøringshastigheten i Lio kraftverk i periodene mandag 06.05.2024 kl. 17:00 til tirsdag 07.05.2024 kl. 06:00, og fra tirsdag 07.05.2024 kl. 14:00 til onsdag 08.05.2024 kl. 06:00.

NVE kan gi tillatelse til å fravike et manøvreringsreglement etter vannressursloven § 8 når formålet er nødvendig reparasjons- og vedlikeholdsarbeid. Tiltaket faller etter vårt syn inn under dette formålet.

Statsforvalteren i Vestfold og Telemark beskriver Bandak og Tokkeåi som viktige og verdifulle lokaliteter for storørret, og påpeker at vannføringen fra Lio kraftverk har stor betydning for de nederste delene av Tokkeåi. Statsforvalteren råder til at konsesjonsvilkårene ivaretas under testingen da utfall eller rask nedkjøring av kraftverket vil øke faren for stranding av yngel og fisk. Statkraft Energi AS kommenterer at det er gjennomført studier og tester på vanddekt areal i Tokkeåi. Disse tilsier at strandingsrisiko i Tokkeåi er minimal ved eventuelle hendelser med restvannføring på 5-10 m³/s, og at tiltaket derfor vil ha liten fare for stranding av yngel og bunndyr. Statkraft viser også til siste måling av vannføring ved Elvarheim som er målt til ca. 32 m³/s, og forventer at tilsiget vil øke dagene tiltaket er planlagt. Samtidig er NVE enig med Statsforvalteren om at kjøremønsteret i kraftverket er avgjørende når det gjelder risiko for stranding av fisk, og legger til grunn at Statkraft Energi AS opprettholder kravet til nedkjøringshastigheten i Lio kraftverk så langt det lar seg gjøre.

NVE vurderer at vannføring og resttilsig i vassdraget er høyt nok til at risiko for brudd på nedkjøringshastigheten i Lio kraftverk kan tillates i korte perioder. Kontroll og vedlikehold av vassdragsanlegg har stor samfunnsnytte, og NVE mener derfor det må kunne aksepteres noe ulempe for allmenne interesser. Det er likevel viktig at arbeidet gjennomføres med så små konsekvenser som mulig for naturmiljø og brukerinteresser. NVE legger til grunn at arbeidet utføres så effektivt som mulig og uten ugrunnede opphold. Det skal også informeres om planene lokalt og på relevante nettsider. Etter NVEs syn er de negative konsekvensene ved tiltaket innenfor rammen av det som må kunne aksepteres, gitt den betydning det har at test på forsynings sikkerheten blir kontrollert.

NVE mener at vurderingene er i tråd med prinsippene i naturmangfoldloven som skal ivaretas når vedtak treffes, jf. naturmangfoldloven §§ 8-12. NVE vil i den forbindelse påpeke at tiltaket er midlertidig og av relativt kort varighet. Det anses også som et nødvendig tiltak for å sikre forsvarlig drift av anlegget. NVE kan heller ikke se at tiltaket er i strid med forvaltningsmålet for arter eller økosystemer, jf. naturmangfoldloven §§ 4 og 5.

Ved å ta slike hensyn kan ikke NVE se at fraviket er til skade for noen kjente allmenne interesser.

Konklusjon

NVE gir tillatelse til at Statkraft Energi AS kan fravike restriksjonen (fastsatt ved kgl.res. 17. juni 2022) om at nedkjøringshastigheten på Lio kraftverk fra full drift til full stans ikke skal underskride 2 t og 15 min i tiden 06.05.2024 kl. 17:00 til 07.05.2024 kl. 06:00 og 07.05.2024 kl. 14:00 til 08.05.2024 kl. 06:00.

Tillatelsen er gitt i medhold av vannressursloven § 8.

Tillatelsen blir gitt på følgende vilkår:

- Kravet til minstevannføring skal overholdes.
- Perioden med fravik fra reglementet skal gjøres så kort som mulig.

- Berørte parter skal kontaktes direkte for å bli informert om tiltaket. Informasjon om tiltaket skal i tillegg publiseres på relevante nettsider, som selskapets hjemmeside og sosiale medier. Det bes videre om at kommunen kontaktes for å legge ut informasjon om tiltaket på deres nettsider.
- NVE forutsetter at Statkraft Energi AS har ordnet de privatrettslige forholdene som eventuelt måtte bli skadelidende av tiltaket.

Om klage og klagerett

Se eget vedlegg om klageadgang.

Med hilsen

Carsten Stig Jensen
konesjonsansvarlig

Brit Torill Haugen
fagleder

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner

Godkjent av Brit Torill Haugen
Seniorrådgiver

Rune Flatby
Spesialrådgiver

Godkjent i henhold til NVE sine interne rutiner.

Mottakerliste:

STATKRAFT ENERGI AS

Kopimottakerliste:

STATKRAFT ENERGI AS - Hallgeir Aarbakk

STATKRAFT ENERGI AS - Kai Slåkvik

TOKKE KOMMUNE

TBMV - Seksjon for miljøtilsyn vassdragsanlegg - Mari Hegg Gundersen

TBMV - Seksjon for miljøtilsyn vassdragsanlegg - Lars Midttun

STATSFORVALTEREN I VESTFOLD OG TELEMARK

TELEMARK FYLKESKOMMUNE

Orientering om rett til å klage

Frist for å klage	<p>Fristen for å klage på vedtaket er 3 uker fra den dagen vedtaket kom frem til deg. Hvis vedtaket ikke har kommet frem til deg, starter fristen å løpe fra den dagen du fikk eller burde ha fått kjennskap til vedtaket.</p> <p>Det er tilstrekkelig at du postlegger klagen før fristen løper ut. Klagen kan ikke behandles dersom det har gått mer enn 1 år siden NVE fattet vedtaket</p>
Du kan få begrunnelsen for vedtaket	<p>Hvis du har fått et vedtak uten begrunnelse, kan du be NVE om å få en begrunnelse. Du må be om begrunnelsen før klagefristen løper ut.</p>
Hva skal med i klagen?	<p>Klagen bør være skriftlig. I klagen må du:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Skrive hvilket vedtak du klager på. • Skrive hvilket resultat du ønsker. • Opplyse om du klager innenfor fristen. • Undertegne klagen. Hvis du bruker en fullmektig, kan fullmektigen undertegne klagen. <p>I tillegg bør du begrunne klagen. Dette betyr at du bør forklare hvorfor du mener vedtaket er feil.</p>
Du kan få se dokumentene i saken	<p>Du har rett til å se dokumentene i saken, med mindre dokumentene er unntatt offentlighet. Du kan henvende deg til NVE for å få innsyn i saken.</p>
Vilkår for å gå til domstolene	<p>Hvis du mener vedtaket er ugyldig, kan du gå til søksmål. Du kan bare gå til søksmål dersom du har klaget på NVEs vedtak, og klagen er avgjort av Energidepartementet (ED) som overordnet forvaltningsorgan.</p> <p>Du kan likevel gå til søksmål dersom det har gått 6 måneder siden du sendte klagen, og det ikke skyldes forsømmelse fra din side at klagen ikke er avgjort.</p>
Sakskostnader	<p>Dersom NVE eller ED endrer vedtaket til din fordel, kan du søke om å få dekket vesentlige og nødvendige kostnader. Du må søke om dette innen 3 uker etter at klagevedtaket kom frem til deg.</p>
Hvem kan klage på vedtaket?	<p>Hvis du er part i saken, kan du klage på vedtaket. Du kan også klage på vedtaket hvis du har rettslig klageinteresse i saken.</p>
Hvor skal du sende klagen?	<p>Du må adressere klagen til ED, men sende den til NVE. NVEs -epostadresse er nve@nve.no.</p> <p>NVE vurderer om vedtaket skal endres. Dersom NVE ikke endrer vedtaket, vil vi sende klagen til ED.</p>

Denne forklaringen er basert på forvaltningslovens regler i §§ 11, 18, 19, 24, 27 b, 28, 29, 31, 32 og 36.